

Aan

De gemeenteraad van Zoetermeer

Zaakid

2023-021515

Van

Het college/ Wethouder Iedema

Datum

31 maart 2023

Onderwerp

Memo raad 3^e Staat van Zoetermeer

Bijlagen

4

Bij het vaststellen van de ontwerp Omgevingsvisie Zoetermeer 2040 is besloten om jaarlijks de sociaaleconomische ontwikkeling van de stad te monitoren. Dit doen we aan de hand van de Staat van Zoetermeer. In 2019 is de 1^e Staat van Zoetermeer opgesteld (als basis voor de omgevingsvisie) en in [2021](#) heeft een eerste actualisatie plaatsgevonden. Volgens afspraak bieden wij u hierbij de volgende actualisatie aan: de 3^e Staat van Zoetermeer.

De 3^e Staat van Zoetermeer

De 3^e Staat van Zoetermeer is in februari 2023 door Bureau Louter opgeleverd en geeft een zo actueel mogelijk beeld van de stand van zaken op sociaaleconomisch, demografisch en economisch gebied. Daarnaast biedt de 3^e Staat van Zoetermeer inzicht in belangrijke trends. Het accent ligt hierbij op de ontwikkelingen vanaf 2018. Net als in de 1^e en 2^e Staat van Zoetermeer is daarbij een vergelijking gemaakt met het landelijke gemiddelde en met de gemiddelden van de relevante regio en een selectie van voormalige groeikernen.

De 3^e Staat van Zoetermeer bestaat uit:

1. Monitor Sociaal-Economische Prestaties Zoetermeer 2022
2. De Staat van Zoetermeer 2022 Gemeentelijke analyse
3. De Staat van Zoetermeer Wijkanalyse
4. De Staat van Zoetermeer 2022 Hoofdpijnenrapportage

Deze vier rapportages vindt u als bijlage bij dit memo. De hoofdpijnenrapportage is een uitgebreide samenvatting van drie andere rapportages.

Hieronder staan een aantal belangrijke of opvallende hoofdpijnen uit de rapportages.

Sociaaleconomische prestatie van de stad

De 1^e Staat van Zoetermeer maakte duidelijk dat de sociaaleconomische prestatie van Zoetermeer in de periode 2005-2018 sterk was gedaald. Uit de 2^e Staat van Zoetermeer bleek dat deze daling zich na 2018 verder had doorgezet. De 3^e Staat van Zoetermeer laat zien dat de totaalscore voor de sociaaleconomische prestatie van Zoetermeer verder is afgenomen. In de nationale ranglijst van gemeenten (339 in totaal¹) neemt Zoetermeer nu positie 201 in. Dat is een positie in de middenmoot.

Op acht van de tien belangrijkste sociaaleconomische indicatoren staat Zoetermeer in 2021 op een lagere plaats in de rangorde van de 339 gemeenten dan in 2018. Op een indicator is de positie van Zoetermeer ongeveer gelijk gebleven en op een andere indicator is Zoetermeer in de rangorde gestegen.

De slechtere posities in de rangorde gaan over de ontwikkeling van:

¹ In de berekeningen die voor de rapportage zijn gebruikt zijn een aantal kleine gemeenten samengevoegd.

- de twee demografische kernindicatoren: het percentage inwoners van 67 jaar of ouder en de demografische druk;
- de bruto en de totale netto participatiegraad², vooral de daling in rangorde voor de netto participatiegraad onder hoger opgeleiden valt hier op;
- de opleidingsindex van de beroepsbevolking. Er is een stijging in de positie voor het aandeel middelbaar opgeleiden en een afname in de positie voor de het aandeel hoger opgeleiden;
- de werkloosheid: er is een relatief gunstige ontwikkeling te zien in het werkloosheidspercentage in de leeftijdsgroepen tot 45 jaar. De gemiddelde achteruitgang van de indicator werkloosheid wordt veroorzaakt door de negatieve ontwikkeling van werkloosheid in de leeftijdsklasse 45-74 jaar;
- de twee inkomensindicatoren: het besteedbaar inkomen per huishouden en het gemiddelde inkomen per persoon.

Bij deze indicatoren kan op zich een stijging van de prestatie te zien zijn, alleen is de stijging lager dan gemiddeld waardoor de positie in de rangorde toch daalt.

De positie van Zoetermeer voor de gemiddelde verkoopprijs van woningen is ongeveer gelijk gebleven. Als het gaat om de werkgelegenheid (het aantal arbeidsplaatsen per duizend inwoners van 18-66 jaar) is de positie van Zoetermeer hoger dan in 2018.

Kernindicatoren Staat van Zoetermeer

De 1^e en 2^e Staat van Zoetermeer hebben inzicht gegeven in de score van Zoetermeer op tien kernindicatoren die bepalend zijn voor de staat van de stad. Daaruit kwam naar voren dat Zoetermeer op het overgrote deel van die kernindicatoren relatief laag scoorde (meestal een positie bij de onderste 10 tot 20% van alle gemeenten). De 3^e Staat van Zoetermeer laat eenzelfde beeld zien.

Vijf van de tien kernindicatoren zijn bepaald op basis van cijfers. Op drie van deze indicatoren zijn de prestaties van Zoetermeer ongeveer gelijk gebleven in vergelijking met 2018. Op economische prestaties scoort Zoetermeer beter, en de woonaantrekkelijkheid is ten opzichte van andere gemeenten gedaald. De vijf andere indicatoren zijn gebaseerd op de uitkomsten van het Woononderzoek Nederland uit 2021 (WoON). Voor dit onderzoek worden iedere drie jaar enquêtes gehouden. Opvallend aan de resultaten voor Zoetermeer in vergelijking met de relevante regio en de groeikernenbenchmark is de afname van tevredenheid met het leven en de afname van ervaren sociale cohesie. Op tevredenheid met de woning en woonomgeving en gehechtheid zijn de ontwikkelingen in Zoetermeer vergelijkbaar met de relevante regio en de groeikernenbenchmark.

Wat is het verschil tussen de sociaaleconomische prestaties en de kernindicatoren?

De monitor sociaaleconomische prestaties is het instrument dat Bureau Louter heeft ontwikkeld om aan te geven hoe het er met wonen en werken in brede zin voorstaat en welke ontwikkelingen er zijn geweest. Deze bevat 27 indicatoren. In de monitor komen ontwikkelingen op het gebied van economie, demografie, arbeidsmarkt, woningmarkt en welvaart aan de orde. Deze zijn niet allemaal te gebruiken voor de Staat van Zoetermeer, want daarvoor heeft Bureau Louter drie criteria opgesteld: (1) gegevens moeten beschikbaar zijn voor de periode 2005-2021, (2) de indicator moet betrekking hebben op de volledige populatie (dus niet alleen een bepaald opleidingsniveau of een bepaalde leeftijdsklasse) en (3) er wordt geen gebruik gemaakt van groeicijfers of groei-indexen. Na toetsing op deze drie criteria blijven 10 indicatoren over van de 27. Dit zijn de 10 kernindicatoren geworden. De 10 kernindicatoren zijn dus onderdeel van de sociaaleconomische prestaties.

² De bruto participatiegraad is het percentage inwoners van 15-74 jaar dat werkt of actief werk zoekt, de netto participatiegraad is het percentage inwoners van 15-74 jaar dat werkt (zie Monitor Sociaal-Economische Prestaties, pag. 2). Door de EU is vastgesteld dat deze leeftijdscategorie door het CBS moet worden aangehouden bij het bepalen van de potentiële beroepsbevolking.

Staat van de wijken (wijkenanalyse)

Voor Zoetermeer is ook een wijkanalyse opgesteld. De indicatoren uit de Monitor Sociaal-Economische Prestaties zijn op wijkniveau vertaald in rapportcijfers. Deze scores zijn vergeleken met de gemiddelden van andere wijken in Nederland. De scores bevestigen het beeld dat ook uit de 1^e en 2^e Staat van Zoetermeer kwam: er zijn (soms grote) verschillen tussen wijken in Zoetermeer. De jongere wijken (Oosterheem, Rokkeveen, Noordhove en de Leyens) scoren op veel van de indicatoren structureel beter dan de wat oudere wijken als Palenstein, Meerzicht en Buytenwegh. De scores laten ook een duidelijk verband zien tussen brede welvaart, gezondheid, sociaaleconomische prestaties, de woonaantrekkelijkheid en woningprijzen. De gemiddelde totaalscore van de Zoetermeerse wijken blijft achter bij het gemiddelde van de wijken in de regio, maar ligt wel ruim boven het gemiddelde van de groeikernenbenchmark.

Samenvatting en conclusies

In de rangorde van alle gemeenten in Nederland staat Zoetermeer op plaats 201. Dit is een plaats in de middenmoot. Zoetermeer is sinds 2005 in deze rangorde gedaald en de daling gaat nog steeds door. Als de rangorde wordt uitgesplitst naar de gebruikte indicatoren zijn ook positieve ontwikkelingen te zien. Het is alleen nu nog te vroeg om een omslag te kunnen zien. Daarvoor zal in de komende jaren de trend stabiel moeten blijven of een (verdere) opwaartse beweging moeten maken.

De uitkomsten van de 3^e Staat van Zoetermeer bevestigen de conclusies van de 1^e en 2^e Staat van Zoetermeer. Ook bevestigen ze dat de voorgestelde aanpak uit de Visie Zoetermeer 2040 om een kwaliteitsimpuls te geven aan de stad, de Zoetermeerse mechanismen weer in een opwaartse beweging te brengen en de stad in balans te brengen, nog steeds urgent is.

Hoe we verder gaan

Net als bij de vorige Staat van Zoetermeer worden de gegevens uit de 3^e Staat van Zoetermeer verwerkt in de beleids- en gebiedsprogramma's van de Strategische Agenda Zoetermeer 2040. De Staat van Zoetermeer wordt hierdoor steeds meer een instrument dat de voortgang en realisatie van de Visie Zoetermeer 2040 en de Strategische Agenda monitort en evalueert. Ook levert het input voor beleidskeuzes en het bijsturen van beleid als dat nodig blijkt te zijn. Daarbij is het belangrijk te realiseren dat er in de Staat van Zoetermeer vooral constatering wordt gedaan en niet de 'waaromvraag' wordt beantwoord.

Deze actualisatie geeft op een groot aantal thema's weer hoe Zoetermeer presteert in vergelijking met andere gemeenten, op basis van een cijfermatige onderbouwing. Omdat we nu bezig zijn met het vertalen van de Visie Zoetermeer 2040 naar de uitvoering, is dit het moment om een verdiepingsslag te maken om op een aantal thema's de achtergrond of oorzaak te achterhalen van de prestaties van Zoetermeer. Met die informatie kunnen we gericht sturen op de uitvoering. Het college richt zich in de komende tijd op deze verdiepingsslag zodat de doelen van de Visie Zoetermeer 2040 effectiever kunnen worden bereikt. De actualisatie bevestigt het beeld dat aanleiding was voor de Visie Zoetermeer 2040 en bevestigt dus de ingezette koers.

Op een later moment wordt een voorstel aan de raad voorgelegd over de manier waarop de indicatoren uit de Staat van Zoetermeer vertaald kunnen worden naar indicatoren voor de programmabegroting. In samenhang hiermee wordt gewerkt aan het opzetten van een monitoringsysteem dat een doorlopend beeld van de staat van de stad geeft. Als daaruit blijkt dat de frequentie van actualisaties van de Staat van Zoetermeer omlaag zou kunnen, wordt een voorstel hierover aan de raad voorgelegd.

Voor technische vragen kunt u zich wenden tot:

Naam : Audrey van Roode

Telefoon : +31793468890

E-mailadres : A.M.van.Roode@zoetermeer.nl